

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

De percessie vaan Sjerpenheuvel [Review of: L. Spronck (1995) Weustenraad vreuger en noe: Klassieker of dansend honneke?]

Leerssen, J.T.

Publication date
1995

Published in
Veldeke

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Leerssen, J. T. (1995). De percessie vaan Sjerpenheuvel [Review of: L. Spronck (1995) Weustenraad vreuger en noe: Klassieker of dansend honneke?]. *Veldeke*, 70, 56-59.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

---

tussen HAN en Algemeen Nederlands? En is het dan, in zo'n model, niet onhoudbaar om nog langer van Limburgs te spreken als een dialect van het AN?

Men zou daarop kunnen antwoorden dat er een glijdende schaal bestaat tussen het Nederlands dat door de Heerlense burgemeester wordt gesproken ("standaard"-AN), het HAN van een Heerlense zestigjarige huisvrouw, en het Limburgs van een Heerlens VELDEKE-lid. Dat is echter niet waar. Weliswaar bestaat er, zoals Leonie Cornips in haar studie aantoont, een glijdende schaal binnen het HAN van "zwaar" naar "licht" Limboide (mijn term); maar tegelijkertijd bestaat er een volstrekt ontwijfelachtig, categorisch, door alle betrokkenen feilloos ervaren verschil tussen HAN en Limburgs. Bij geen enkele betrokkene kan er enig misverstand bestaan of we voorbijgangers op straat HAN, Limburgs, Frans of Duits horen spreken. Limburgssprekende Heerlenaars ervaren een tweetaligheid tussen Limburgs en Nederlands (AN of HAN) die vergelijkbaar is met de tweetaligheid Frans-Nederlands voor Brusselaars, of Italiaans-Engels in immigrantengezinnen in New York; dat is iets van een geheel andere orde van grootte dan de "glijdende-schaal"-situatie van een continuüm waarbinnen sommige sprekers een meer gestandaardiseerd Nederlands bezigen en anderen een meer dialectaal gekleurd. In de verhouding tussen HAN en Limburgs is geen sprake van taalvariatie maar van taalverschil. Of Leonie Cornips het met mij eens zal zijn weet ik niet en ik betwijfel het zelfs een beetje; maar met haar waardevolle studie en haar beschrijving van HAN als een dialect stelt zij het oude en niet geheel opgeloste probleem "wat is een taal, wat een dialect" opnieuw aan de orde, en geeft zij m.i. een argument om Limburgs, op gronden van pragmatiek, te beschouwen als een taal.

Joep Leerssen

Weustenraad vreuger en noe: klassieker of dansend hönneke?

Bie 't versjeine van 'n nuuj editie van Theodoor Weustenraad, *De Percessie vaan Sjerpenheuvel* (ed. Lou Spronck, ill. Toussaint Essers, inl. Geert van Istendael. Maastricht: Stichting Manutius, 1994), 159 pp. ISBN 90-72109-23-106, pries Fl. 58,--

Eder literatuur hêt zoe zien klassiekers, en 'n ónbetwiste klassieker van de Limburgse literatuur is *De Percessie vaan Sjerpenheuvel* van Theodoor Weustenraad (1805-1849). 'n Klassieker is miestal dao-aan te kinne, tot 'r al lang in 't literaer bedrief mètdriejt en de wisselinge van literaere modes en sjtruiminge wèt te euverlaeve.

Zoe aoch mèt de *Percessie*. Dat lang, obsceen-satiries gediech oet de jaore 1830-1840 euver Mestreechtere terre op beiwèeg nao Sjerpenheuvel,

---

wat dao vrèete, zoepe en voggele en tussjedäör bemerke wie tot 't volk deur de gèestelikhèèd weurt geköld, is al zoe'n hónderdvieftig jaor òòd mer is noets oet de mode gerak. Ieder 't umgekierde is gebäörd: pas in de letste vieftig jaor is de versjpreiding en de popularitèèt van 't book good op gang gekòome. Daoveur waor-'t ieder 'n geheim teks, wat in handgesjreëve vörm sjiekem circuleerde ónder de Mestreechse intellektuele; 't sjtèèt zoevööl ónnöttighèèd trin tot me' pas in de letste vieftig jaor hèèt gedörf veur 't aoch te drökke. Allewiel versjrik-me zich gaaroet nèet mie zoe veur seks en anti-kerkelijke grepkes, en noe is dus 't momaent dao tot Lou Spronck zien editie vaan de *Percessie* es 'n "gewoen" book aan 'n groet publiek kint prèzenterè. Dat waor de letste kier nog nèet meugelik: de veurgende editie (van Harie Derks), oet 1964, waor nog bedeuld es 'n provocatie en 'n oetdaging aan de burgeriej; mer wat veur lêzersj zowwe zich huu nog deur de fratse en klöchtighede van Weustenraad geprovoceerd kinne veule? En wie motte-veer in 1995 dit anticlericaal, óbsceen gedich van mie es hóndervieftig jaor òòd lèèze? Veer hure sjtraffere dinger tegge de kerk zègke deur de Acht-Mei-Bewaeging, en kriege miër seks op 'ne gemiddelde zaoterdagse tèlevisie-avond, es wat in dit book sjtèèt.

Dus ursj get gedachtes euver Weustenraad en zienen teks, en dan get euver 't editie-werk wat Lou Spronck hèèt verrich.

Tekste oet 1830 were in 't Duutsj, Frans en Ingelsj nog ummer gelèeze es-of 't de gewoenste zaak van de waelt is. Goethe, E.T.A. Hoffmann, George Sand, Victor Hugo, Jane Austen en Charles Dickens hure tot 't normaal laesvor van 'n groet publiek. In 't Hollendsj is dat andersj. Wae luust nog Van Lennep of zelfs Hildebrand veur zien plezeer? En wat zow 'ne laezer allewiel bie Weustenraad kinne waardere? Veer kinne, veur te beginne, natuurlik dit book go' laeze es 'n monumaent, es 'n akte van pièteit. 'n Literaere teks in 't Limburgs, en dan nog wael zoe'n ónconventionele en van zoe lang geleije! Dat verdeent 't veur gelaeze te were, en dus laes-veer 't. Bie zoe'n lectuur is-'t eigelik nèet zoe belangriek of dèe teks good of sjech gevonne weert - hae weert *belangriek* gevonne. 't Is wat der Ingelsje criticus Dr. Johnson zag euver 'ne dansende poedel: veer bewóndere dat deer umtot 't *danst*, nèet umtot 't *sjoen* danst. Dus noe 'ns ierlik: bewondere veer Weustenraad umtot hae Limburgs hèèt gesjreve, of umtot hae get in 't Limburgs hèèt gesjreeve wat veer sjoen kinne vinde?

't Is van alletwie get, dunktmich. Ich höb bie 't herlaeze van dèze klassieker hel gelache, bin verras deur euvergange en wendinge, en veur 't groetste sjtök bewónder ich wie tot Weustenraad zien dichvörm zoe vleujend en sjpitsvondig kint gebroeke zónder tot zien taolgebruuk daodeur króm löpt of ónnatuurlik weurt. Alleing op 't letst mers-de tot hie en dao de sjoeng get troet gèet. De groete krach van dit gediech, zekker in de ursjte helft, is de lenighèèd oemèt Weustenraad kint

---

---

euversjakele van platte klöchtighede en slapstick nao kwasi-filosofiese en kwasi-ernstige bespiegeling en 't sjpannend vertèlle van de amoureuze avonture van ziene held. Der toën is sjpits en wereldwies, van 'ne cyniese intellektueel waem-s de niks wies hoofs te make -- me zow bekans dinke: 't is de toën van 'ne vreigelende terraspoliticus op de Vriethof. Dat is de groetste sjarme van 't gedich, want zónder dat zow 't verhaol van röpjsende en kotsende paoters, vechtende en zoepende boere en hypocriete Mestreechse börgers get flaw euverkaome. In dat opzich merkt-me me aoch tot 't verhaol in zien constructie toch get gedateerd is. Weustenraad hêet alles bieëen gebroejd wat ónfetsoendelik is en de officiële moraal puutsje kint lappe: preesters zunt zónder oetzöndering opliechters en horelaopers mèt sjlechte taofelmanere, 't èète is altied vieselik en sjmaerig, en aoch de seks weurt brèèd oetgemete umtot 't in 't "vieselik", "sjmaerig" en anti-fetsoendelik register van Weustenraads visie past. Oe 't häöm veur te doen is, is de transgressie, 't bewös brèèke mèt de rèegels van 't festoen. Dat kint 'ne verfrissjende daad van rebellie zien mer 't kint aoch 'n formule were wat nao 'n tieldsje veursjpelbaar weurt en gèet vervaele.

Weustenraad kint dat risico nèet gans óntwieke. Hie en dao weurt-'t pubertaer en vervaelend; mer veur 'n groet gedeilte weurt zien verhaol gered deur de ironiese toën en aoch deur de Mestreechse couleur locale. Mèt naom en toenaom kaome ze trin veur: Vandemboren, Membrede, Hek, Schols... Dit is nèet alleing 'n satire tegge "de" kerk of tegge "'t fetsoen", nae, 't is 'n satire op 't Mestreech van dèen tied, mèt verwiezinge en sjtèèke ónder of baove water - en aoch dát makt 't 'n sjtök laevendiger, aoch al kinne-veer nèet alle toesjtande van hóndervieftig jaor geleije. Nèet eder verwiezing hoeft begrepe te were - 't belangriekste is dat daomèt de energie van 'nen actuele situatie in 't verhaol weurt ingebracht en 't nèet alleing 'n formule of 'n traktaat is. Lou Sproncks groete verdeenste, es redacteur van dèze editie, is tot hae veur dat letste aspect - *De Percessie* es 'n boek dat oet de gemeinsjap van 'n kleing sjtad aafkomstig is - òòpe òòg hêet gehad en zoevääö meugelik de kwistig gebruikde eigenaome verklaort mèt behölp van noeëte. Der achtergrond weurt ingekläörd en daomèt kömt der ganse teks better en laevendiger nao veure. Daonèève motte-veer bezönder waardere tot Sjpronck, geholpe deur Pol Brounts, de teks in Veldeke-sjelling hêet gebrach. De létste editie, die van Derks van 1964, waar in de sjpelling van Endepols' *Diksjenaer*; de sjpelling van 't origineel zow veur noe bekans onlaesbaar zien. Aoch te prieze in dèze editie: aw wäörd wat veur moderne laezers meujlik te begriep zunt, weure verklaort (Spronck verwart daobie "bier" en "beer", wat veur häöm alletwie mennekesverkes zunt; mer Weustenraad wis volgens mich hiel good tot èènt OINK zèet en der angere GRRRR.)

't Is al mèt al 'n knap book gewore, mèt sjoen drökwerk, fraai gebónne en verzörg, en mèt kleure-illustraties (euver de kwaliteit van die illustraties kint-me van meining versjille). Mer is dit noe es editie better es wat Derks in 1964 hêet geproduceerd? Spronck hêet terechte kritiek op Derks zien inleiding; mer es 't zich gèet veur de teks van *De percussie* is-'t nog mer de vraag welk van de twee oetgaves te preferere is. Derks gèft 'n better euverzich van de besjikbare handsjrifte en oetgaves es Spronck, en, wat belangrieker is, Derks gèft aoch de lètste 39 koeplette van 't gediech wat deur Spronck zunt weggelaote. De reije veurwat Spronck dat dèet is tot dèe strofes nèet veurkòome in 't handsjrif van Weustenraad zelf mer alleing in 'n anger, later manuskript. Spronck is categories: dèe strofes zunt nèet van Weustenraad, hure dus nèet in 't gedich toes en zunt weggelaote. Mer: 't feit tot ze nèet dat eing *handsjrif* veurkòome betaekent nèet tot ze aoch nèet deur Weustenraad zunt gesjchève; ze passe qua inhòd, naomsverwiezinge en verhaol good bie de res; en es al miër reijes besjtunt veur aan te neume tot ze later deur emesj andersj zunt aangevuld, dan hej 'ne redacteur os die reijes motte vertèlle. In de vòrm wie 't gedich noe is sjeit-'t urges midde in 'ne handeling oet, 't blijft opeins bungele. Dat is ónbvreidigend; Spronck hej teminste 't letste sjtök, mèt de aafroending, es appendix kinne gèève, want 't gaet zich ummersj nèet deveur, 'n authentiek monumaent van "de definitieve en originele oerteks" te verzörge. Weustenraad verdeent better es tot monumaent te weure wie Bilderdijk en Vondel monumaente - óngelaeze monumaente - zunt. Dèze editie hinkt get op twee gedachtes: wèètnesjappelik-historie te werk goë, naome en wòrd verklare, probere de echte authentieke teks te reconstruere - daoveur makt Spronck 't zich get te gemekkelik, en dat zow aoch niks veur 't groet publiek zien gewore; 'n leesbare Weustenraad veur 1995 te prèzenterere - dan hej Spronck zien wèètnesjappelijke scrupules motte laote sjete euver dèe letste 39 strofes. Sproncks oetgaaf zal dus nèet 't letste woord hóbbe; mer der klassieker Weustenraad blijft besjikbaar en is in passend-fraaie vòrm opnuuj oetgegèève - dat alleing al is get oe veer Lou Spronck dankbaar veur motte zien.

P.S. Wat mich opveel (Spronck makt dao aoch 'n opmerking euver): vääol in Weustenraads tesk zow allewel es "Hollendsj" begrepe weure en nèet es Limburgs. Weustenraad zèet "foei" in plaatsj van "foj", "dat" in plaatsj van "tot", "nooit" in plaatsj van "noets", "vrinde" in plaatsj van "vrun". 't Limburgs is in de letste hónderdvieftig jaor deur 't Hollendsj zijwoer ónder drök gezat; paradoxaal genog is eing van de bieversjeinsele van dèe drök gewes tot veer noe in 't gebruik van Limburgs groeter purisme betoene es in de daag van Weustenraad.